

Täysistunto

Torstai 15.9.2016 klo 16.00—18.10

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain 120 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 125/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 14/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Arvoisat edustajat, kiinnitän huomiota siihen, että asioiden käsittely jatkuu ja edustaja on puhujapöytänsä.

Keskustelu

17.01 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitteli hallituksen esitystä numero 125, joka koskee tupakkalakia. Tässä esityksessä on kysymys elokuun 15. päivänä voimaan tulleen tupakkalain siirtymäsäännökseen jääneen teknisen puutteen korjaamisesta.

Säännöksen tarkoituksena oli, että kuluttajat voivat tilata ulkomailta sähkösavukkeita ja nikotiininesteitä, kunnes tuotteita tulee Suomessa myyntiin uuden lain mukaisesti. Siirtymäsäännöksen mukaan etämyynnin kieltä tulee voimaan ensi vuoden alusta. Siirtymäaika on kuitenkin tarpeen myös yksityishenkilöiden suorittamalle näiden tuotteiden hankkimiselle tai vastaanottamiselle, jotta Tullin ei tarvitse takavarikoida laillisesti myytyjä tuotteita. Tullin on lakiehdotuksen mukaan viran puolesta palautettava mahdollisesti takavarikoitua tai haltuun otetut tuotteet. Valiokunta puoltaa mietinnössään siirtymäsäännöksen täytäntöä esityksen mukaisesti.

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen on ilmennyt, että ennakoilmoituksia näiden tuotteiden myynnistä Suomessa on tehty siten, etteivät ensimmäiset tuotteet ole myynnissä vielä ensi vuoden alkaessa. Näin ollen valiokunta ehdottaa mietinnössään, että tältä osin siirtymäaika pidennetään ensi vuoden heinäkuun alkuun, jotta ei syntyisi tuotteiden käyttäjien kannalta ongelmallista tilannetta, jossa tuotteita ei myytäisi Suomessa eikä niitä voisi myöskään laillisesti tilata ulkomailta.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen ja puoltaa lain hyväksymistä.

17.03 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa puhemies! Aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja esiteli tämän asian, tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden tilaaminen ulkomailta kielletään vuoden 2017 alusta ja tämä liittyy uuteen tupakkalakiin, joka astui voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2016 vp

maan elokuun puolivälissä. Jatkossa sähkötupakoiden nikotiinipatruunoita myydään kotimaisissa kaupoissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön tarkoitus oli tuki kirjata lakiin tämä siirtymäaika, jolloin tuotteiden tilaaminen olisi vielä laillista, mutta tämä siirtymäsäännös jäi kuitenkin kirjaimatta lakiin kokonaan. Tämä nyt esitetty esitys on tekninen muutos ja korjaus siihen, että tuotteita on mahdollista tilata ensi vuoden 2017 heinäkuun alkuun saakka ja tuotteet ovat siis mahdollisesti markkinoilla. Tällä halutaan myös korjata se käyttäjien, joita kuitenkin on, kannalta ongelmallinen tilanne, jonka he ovat kokeneet, ja myös se, että Tulli pystyy luovuttamaan heille takaisin nämä takavarikoidut tuotteet. Tässä on tapahtunut kömmähdys, ja tarkoitus ei kuitenkaan ole ollut vaikeuttaa kenenkään tuotteiden saamista, ja nyt se asia korjataan. Tästä on myös paljon tullut yhteydenottoja, tämä on puhututtanut kesällä liikkeessa. Ihmiset ovat kyselleet, että onko tällainen asia tiedostettu, ja toki on, ja aina kun virhe tapahtuu, niin se korjataan, ja siinä mielessä se on nyt tehty.

17.05 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä todella korjataan tekninen kömmähdys, eikä siinä suhteessa minulla ole mitään huomautettavaa. Mutta haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota tupakkalain jatkovalmisteluun.

Sosiaali- ja terveysministeriön edustaja jossakin mediassa kertoi, että nyt kun tämä iso uudistus on saatu tehtyä, niin nyt ei ole mitään jatkoa odotettavissa. Minun mielestäni on erittäin tärkeätä, että me jatkamme tupakkalain uudistamista, ja seuraavaksi on nostettava esille nämä brändittömät tai merkittömät tupakka-askit, jotka on edistyksellisimmässä maissa jo otettu käyttöön. Uskon, että tällä uudistuksella olisi merkitystä tupakoinnin vähentämispyrkimyksessä ennen kaikkea nuorten keskuudessa.

Toinen asia, joka liittyy tähän nyt esillä olevaan tupakkalakiin siltä osin kuin se tulee voimaan ensi vuoden alusta, on tämä parveketupakoinnin kieltö. Olen nähnyt mediassa mutta valitettavasti myös erilaisten niin sanottujen asiantuntijatahojen esittämänä mitä kummallisimpia tulkintoja tästä parveketupakoinnin kiellosta. Lakihan säättää täysin yksiselitteisesti, että kun taloyhtiö hakee, niin kunnan on määrättävä — siis on määrättävä — mikäli savu voi kulkeutua ja niin edelleen. Siinä ei lue, että "voi määrätä". Ja siinä laissa ei ole mitenkään kyse siitä, kuinka usein naapurissa on jotain bileitä, missä käydään parvekkeella tupakalla, tai onko tupakoiva naapuri muuttanut pois talosta vai ei. Tupakointikielto tulee määrätä, jos taloyhtiö hakee, sellaiseenkin taloyhtiöön, missä ei ole asukkaana tällä hetkellä ainuttakaan tupakoitsijaa.

Toivon, että sosiaali- ja terveysministeriö tarvittaessa antaa selventäviä ohjeita eri tahoille, jotta tällaiset väärinkäsitykset pystytään torjumaan.

17.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! On tietysti harmi, että tämäntyyppisiä virheitä pääsee syntymään ja ne pääsevät läpi. Hyvä, että tämä nyt ehditään todennäköisesti korjata ennen kuin se tavallaan tulee turhaksi tuon vuodenvaihteen myötä.

Pidän itse hyvänä sitä, että tämä parveketupakointikielto tulee voimaan ja sen eduskunta on jo hyväksynyt. Nyt olen vain seurannut vähän mielenkiinnolla sitä, kuinka isoja kokonaisuuksia loppupelissä sitten tullaan tämän lainsäädännön myötä kieltämään kerralla. On tarpeen seurata sitä, miten nämä päätöksenteot tapahtuvat. Sehän on mielestäni kyllä kovin byrokraattinen ja hankala malli, ja toivon, että voitaisiin tulevaisuudessa mennä siihen suuntaan, että taloyhtiö voisi itse päättää sen — samalla tavalla kuin päättää monesta muustakin asiasta — tupakoidaanko näissä taloissa parvekkeella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2016 vp

Mitä tulee tupakointiin autossa, kun siellä matkassa on lapsi, niin on erittäin myönteistä, että sitä koskeva muutos nyt vuodenvaihteessa saadaan voimaan. Siinäkin tuki valvonta on hivenen erikoinen, kun sitä sysätään esimerkiksi opettajille ja muille.

Mutta olen edustaja Zyskowiczin kanssa samaa mieltä siitä, että toimenpiteitä tupakoinnin vähentämiseksi Suomessa kannattaa jatkaa. En ole aivan varma, johtavatko nämä siihen, sillä useat tietysti käyttävät sähkötupakkaa yhtenä tienä eroon perinteisestä tupakasta.

17.08 Simon Elo ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Juvonen tässä toi esille, tässä lakiesityksessä on kyse teknisestä korjauksesta, ja hyvä niin, mutta tässä yhteydessä tietysti on syytä käyttää puheenvuoro, niin kuin edustajat Heinonen ja Zyskowiczkin käyttivät, yleisesti tupakoinnista ja tupakkalainsäädännöstä.

Kyllä minua henkilökohtaisesti ihmetyttää hieman se tietynlainen kiihko suorastaan, jolla tupakoitsijoita ollaan laittamassa ahtaalle. En ole itse aktiivitupakoija, mutta tosin, niin kuin moni suomalainen, varmasti passiivitupakoija. Ja kun ajatellaan esimerkiksi tällaista ajatusta savuttomasta Suomesta, niin kyllä se tällä haavaa minusta tuntuu aika epärealistiselta ajatukselta. Toki jos ihmisten tottumukset muuttuvat ja he itse tekevät sen ratkaisun, niin hyvä niin, mutta niin kuin edustaja Heinonen tässä toi esille, esimerkiksi tämä sähkötupakka on ollut monelle ihmiselle tie tavallisesta tupakasta poistumiseen, ja on nähdäkseni hankalaa, että tälle tielle näin tehdään kuin nyt on päätetty.

Sitten tämä ajatus siitä, että kun on lapsia kyydissä, niin siitä tupakoinnista tehdään laittontaa, on totta kai ajatuksena täysin kannatettava ja hyvä, mutta kyllähän nyt normaali järkevä ja ajatteleva ihminen tekisi joka tapauksessa niin, jos tupakoi, että ei tupakoi silloin, kun on lapsia kyydissä. Minulla kyllä herää se kysymys, että miten tällaista lainsäädäntöä valvotaan ja millä tavalla se sinänsä muuttaa sitä tilannetta — tosiaan maalaisjärjellä joka tapauksessa näin tulisi toimia ilman lainsäädäntöä. Tässä yhteydessä herää myös kritiikki siihen, että uskotaan aina niin vahvasti lainsäädännön voimaan. Itse haluaisin uskoa ensin sen maalaisjärjen voimaan, ja sitten jos se jostain syystä ei toimi, niin jos mahdollista, katsotaan lainsäädäntöä. Tässä tunnutaan menevän enemmänkin lainsäädäntö edellä ja maalaisjärki jätetään toiseksi.

17.10 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Tupakkalainsäädännön valmistelussa on hyvä mennä kaupunkilaisjärki edellä, ja todellakin tässä lakiesityksessä toteutetaan se tarkoitus, joka tupakkalakiesityksessä oli, että kunnes näitä tuotteita eli sähkösavukkeita ja nikotiinineiteitä tulee myyntiin Suomessa, kuluttajat voivat näitä tilata, ja se tässä nyt toteutetaan.

Kyllä täytyy vahvana viestinä hallitukselle ja sosiaali- ja terveysministerille laittaa se, että maailmalla tehdään koko ajan toimenpiteitä savuttoman valtion aikaansaamiseksi. Suomi on ollut edelläkävijä, mutta me emme välttämättä ole, jos me jäämme tämän tupakkalain kanssa makaamaan, vaan toimia tarvitaan täällä. Plain package voidaan toteuttaa, mutta myöskin eri alueilla tupakoinnin kieltö: esimerkiksi leikkikentillä, missä lapset ovat päivittäin, olisi järkevää kieltää tupakointi. Eli paljon meillä on vielä tehtävää, jos katsotaan, mitä kansainvälisesti tehdään. Ja kyllä vahva viesti varmasti sosiaali- ja terveysvaliokunnasta voidaan lähettää sosiaali- ja terveysministerille, että tupakkalainsäädännön uudistusta tulee todellakin jatkaa. Täytyy sanoa, että jos me katsomme ennenaikaisia kuolemia, niin kyllä tupakka on kaikessa ykkönen: Suomessa kuolee vuosittain 5 000 ihmistä tupakointiin. Eli kyllä on kansanterveydellisesti kaikkein kustannustehokkainta uudistaa tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2016 vp

pakkalakia systemaattisesti. Toivon, että ministeri tuo vielä uutta lainsäädäntöä tällä eduskuntakaudella.

17.11 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Savuton Suomi 2030 on todellakin tavoite, ja toisin kuin edustaja Elo, minä uskon, että tämä utopia on mahdollista saavuttaa ja toteuttaa. Kuka olisi uskonut aikanaan, että ravintolatupakointi oikeasti joka ikisessä pubissa saadaan kitkettyä pois? Mutta näin vain kävi, ja liikkeellehän lähtivät sellaiset maat kuin Irlanti, Kalifornia, Yhdysvalloissa monet osavaltiot. Olin itse silloin sosiaali- ja terveysministeri, kun tätä lainsäädäntöä tehtiin myös Suomessa, ja vastustus oli kova. Väitettiin, että ravintola-ala kaatuu kerta kaikkiaan, jos tupakointi siellä lopetetaan. Kuinka on käynyt? Ravintola-ala on hyötynyt siitä, että savuttomassa ilmassa voivat ihmiset viihtyä ja syödä ja sinne voivat lapsiperheetkin tulla lastensa kanssa.

Eli tällä puheenvuorollani haluan myös tukea tätä, mitä edustajat Zyskiewicz ja Sarkomaa täällä totesivat, että tämä hallituksen esitys vie asiaa eteenpäin, mutta ei tämä tähän saa jäädä. Siihen, että meillä on savuton ympäristö, pitää kaikin keinoin rohkaista. Pitää kannustaa myös luopumaan tupakoinnista ja luoda savuttomia ympäristöjä, myös ulkoilmassa, aivan kuten Sarkomaa sanoi, leikkipuistoihin, uimarannoille, sellaisille paikoille, joissa lapset, nuoret, perheet ja me kaikki elämme, joissa savu häiritsee ja luo pahoinvointia. Eli tavoitteena pitää olla savuton Suomi, ja se on kaikille eduksi. Se ei tarkoita sitä, että joitain ihmisiä pannaan ahtaalle. Ei se sitä tarkoita, vaan tarkoittaa sitä, että ihmisillä on oikeus savuttomaan ympäristöön.

17.13 Markku Rossi kesk: Arvoisa herra puhemies! Ihmisten oikeuksien rajoittaminen on aina kysymys, jota pitää harkita tarkkaan. Toisaalta taas myös ihmisten terveyden on oltava keskiössä silloin, kun mietitään, millainen yhteiskunta meillä on ja millaisiin tavoitteisiin me pyrimme.

Jos tänä päivänä tupakka tuotaisiin markkinoille, niin sitä ei hyväksyttäisi millään forumilla, koska se pitää sisällään kuitenkin niin paljon ihmisen elimistölle ja terveydelle vaarallisia haitta-aineita, että sitä ei kerta kaikkiaan voisi hyväksyä markkinoille. Meillä on hyvin paljon erilaisia kokeiluja, erilaisia testejä, erilaista kontrollia markkinoille tulevien tuotteiden kohdalla, ja pienemmistäkin asioista tulee hylkäävä päätös. Me olemme kuitenkin tilanteessa, jossa tupakka on hyväksytty maailmanlaajuisesti, mutta sehän, että meillä on tavoitteena savuton Suomi, savuttomat sairaalat, savuttomat työpaikat ja niin edelleen, on mitä mainioin tavoite.

Millä lailla siihen päästään, niin kyllä se tapahtuu askel kerrallaan. Täällä todettiin muun muassa tupakkalain ensimmäiset vaiheet Suomessa, kun Irlanti oli yhtenä esimerkkinä. Itsekin kävin ihan Irlannissa omalla kustannuksellani lomamatkalla, ja oli suorastaan mielenkiintoista nähdä, miten irlantilaiset suhtautuivat omissa pubeissaan tilanteeseen. Luulin, että siellä on kauhea vastustus. Päinvastoin, pubien rakennekin oli hieman muuttunut. Sinne tuli naisia, sinne tuli miehiä, niitä, jotka eivät halunneet olla tupakansavussa, puhumattakaan sitten henkilökunnasta ja muusta. Elikkä me olemme siirtyneet Suomessa monta askelta eteenpäin, ja sen takia nämäkin hallituksen esitykset kaikkine korjausliikkeenkin ovat sitä johdonmukaista työtä, mitä Suomi tekee ja mitä Euroopassa ja maailmalla tehdään laajemmaltikin. Kyllä tälle työlle pitää antaa tuki, vaikka siitä välillä tulee palautettakin. Toisaalta tupakkalain hyväksymisen jälkeen moni minutkin aikoinaan ripittä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2016 vp

nyt totesi, että onpa nyt mukava, kun ei ravintolaillan jälkeen ole pää kipeänä ainakaan savusta ja vaatteet eivät haise tupakalle.

17.15 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä edustajat Sarkomaa, Haatainen ja Rossi ovat pitäneet erinomaisia puheenvuoroja, ja niihin on erittäin helppo ja hyvä yhtyä.

Edustaja Elo oli huolissaan siitä kiihkosta, jolla tupakointia vastustetaan. Tämä ilmaisu saattaisi sopia minuunkin, jos en olisi muutoin hyvin rauhallinen ihminen, mutta kyllä myönnän, että hyvin johdonmukaisesti yritän toimia tupakointia vastaan. Olen sitä mieltä, että meillä, enemmistöllä ihmisistä, jotka kärsimme tupakansavusta, olisi oikeus nykyistä useammassa tilanteessa julkisissa tiloissa välttää tupakointia, tupakansavua ja sen aiheuttamaa haittaa. Tämä tavoite, että Suomi voisi olla savuton vuonna 2030, on hyvä pitää esillä ja mielessä, ja se kannustakoon sosiaali- ja terveysministeriötä valmistelemaan uusia tiukennuksia tupakkalainsäädäntöön.

Mitä tulee edustaja Elon siihen näkemykseen, että eihän kukaan normaali ja järkevä ihminen tupakoi autossa, jos siinä on lapsi, ja että sen takia tällaista lainsäädäntöä ei tule säätää, niin voi vain yksinkertaisesti sanoa, että ei kukaan järkevä ja normaali ihminen ryöstä ja raiskaa, ja kuitenkin me tarvitsemme lainsäädäntöä, jossa tätä asiaa käsitellään ja se kielletään ja säädetään vielä sanktiokin siitä niille vähemmän järkeville ihmisille, jotka kuitenkin näihin rikoksiin syyllistyvät.

17.17 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti en ole tupakoinnin ystävä, mutta poliitikkona en voi olla jakamatta Elon huolta siitä, millaista kontrollipoliittikkaa tupakoinnin yhteydessä ajetaan läpi. Pitää huomioida, että meidän yhteiskunta on täynnä erilaisia terveyspaheita mutta vain jotkut niistä nousevat poliittiseksi ongelmaksi. Tyypillisesti nämä ovat sellaisia paheita, jotka ovat erittäin yleisiä työväenluokkaisessa kulttuurissa, kun taas toisaalta sellaiset terveyspaheet, jotka ovat tyypillisiä kaikille kerrostumille tai erityisesti ylemmälle keskiluokalle, eivät saa osakseen lainkaan vastaavaa kohtelua.

Tupakoinnin lisäksi toinen tällainen työväenluokkainen pahe, johonka kohdistetaan kontrollia, sanktioita ja stigmatisointia, on lihavuus. Kumpikin näistä nousi tähän asemaan vasta siinä vaiheessa, kun niistä tuli työväenluokkaisia paheita. Niin kauan kuin eliitin keskuudessa tupakointi ja mässäyttely oli tavallista, niin kauan niitä pidettiin täysin hyväksyttävinä toimintoina.

Jos objektiivisesti ajatellaan sekä yksilölle aiheutuvia terveyshaittoja että ympäristölle aiheutuvia erilaisia haittoja, vähintään yhtä haitallisia ovat esimerkiksi alkoholinkäyttö ja työuupumus, joidenka kustannukset tälle yhteiskunnalle sekä taloudellisesti että inhimillisesti ovat valtavia mutta joiden yhteydessä kuitenkin ne keinot, joita ylipäätään kohdistetaan, liittyvät enemmän hoivaan ja joiden yhteydessä vaaditaan yksilönvapautta ja luottamusta yksilölliseen vastuuseen.

Jos ajatellaan, mikä on meidän lastemme tulevaisuuden kannalta kaikkein vaarallisin pahe, se on tietysti ylikulutus, jota tietenkin harjoitetaan eniten niissä piireissä, joissa rahaa on eniten, mutta siihen ei kohdistu käytännössä minkäänlaisia kontrollitoimia.

17.19 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli virkistävää, että edustaja Kontula toi tämän luokkataistelunäkökohdan tähän keskusteluun, mutta pakko kysyä: kun naapurissa vieressä joku juo viinaa tai uupuu työssään tai syö lihaa tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2016 vp

kuluttaa liikaa rahaa erilaisiin turhuuksiin, niin nämä kaikki saattavat olla haitallisia asioita, mutta millä tavoin se esimerkiksi minun, astmasta kärsivän ihmisen, terveydentilaani vahingoittaa, että tämä vieressä istuva ihminen kaataa konjakkia suuhunsa, niin kuin eliitin piirissä tietävästi tehdään, tai tekee ylikulutusta tai näitä muita edustaja Kontulan mainitsemia asioita? Eli kyllä kai tässä tupakoinnin kieltämisessä on kyse juuri siitä, että niille vieressä oleville, esimerkiksi lapsille, aiheutetaan haittaa.

17.20 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli kyllä mielenkiintoista tämä luokkakantaisuusnäkökulma todellakin löytää tähän tupakointiin. Minä luulisin, edustaja Kontula, että jos te olette, kuten puheenvuorosta ilmeisesti kävi ilmi, huolestunut työväestöstä erityisesti, niin kyllä kai silloin teidän pitäisi edistää heidän terveyttään. Keuhkosairaudet, astmaatikat, syöpäsairaudet, jopa tutkimusten mukaan esimerkiksi, kun puhutaan synnyttämisestä tai sitä edeltävästä raskauden liikkeelle saattamisesta ja näin edelleen — tupakoinnilla on kaikkiin näihin asioihin vaikutusta. Tästä löytyy aivan selkeää tieteellistä tietämystä ja tutkimusta. Eli voisin kyllä kuvitella ihan oikeasti, että pitäisi huolestunut olla työväestön puolesta ja katsoa, ettei kannata polttaa, koska sillähän on kaikkiin näihin tekijöihin, joihinkin hieman viittasin, heikentävää vaikutusta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No, vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Haatainen. Sitten samoille edustajille, jotka ovat pyytäneet vastauspuheenvuoroja ja jotka muutamit teistä olette täällä vielä paikan päällä, myönnän varsinaisia puheenvuoroja tämän jälkeen.

17.21 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Kontulan puheenvuoroon liittyen haluaisin nyt vähän tämmöisen tasoittavan puheenvuoron käyttää sen suhteen, että ei lietsottaisi tällaista luokkaerokeskustelua tai muuta vastaavaa, koska tosiasiahan on se, että tupakoivia on enemmän alemmissa yhteiskuntaluokissa, joihin kumuloituu myös muita terveysongelmia. Ylipaino ja tällaiset kysymykset ovat tietysti myös terveydelle vaarallisia, mutta kyllähän tässä lähtökohtana on se, että pyritään auttamaan ihmisiä pääsemään irti sellaisista elämäntavoista, jotka ovat uhkana heidän terveydelleen ja tulevaisuudelleen. Se ei tarkoita sitä, että ihmisiä syyllistetään tai heidän elintilaansa rajoitetaan, mutta tupakassa on ihan selvä tämä kysymys, että se on ympäristöhaitta ja sivusavu on kaikista vaarallisinta, me tiedämme sen, ja moni ihminen on myös allerginen tupakansavulle. Se ei ole pelkästään sitä — tietysti jos tupakansavua nuuhkaisee joskus, niin ei siitä varmaan syöpä heti tule — mutta moni on allerginen sille, ja on väärin, että ihmiset joutuvat altistumaan jatkuvasti savulle. Siitä syystä on hyvä olla riittävästi ja mahdollisimman paljon savuttomia ympäristöjä. Tämän vuoksi esimerkiksi parveketupakointikysymys on asia, joka tuli saattaa lainsäädännössä kuntoon. Se on paljon aiheuttanut huolta ja murhetta, kun on yritetty ratkoa tässä epäselvässä juridisessä tilanteessa sitä, miten menetellään. Nyt olisi vain syytä, että ministeriö tekee nämä prosessit selviksi ja selkeiksi, että kun taloyhtiö hakee savuttomuutta, niin sieltä kunnasta se päätös tulee ja asia sitten sitä myöten on selvä ja etenee.

17.24 Simon Elo ps: Arvoisa herra puhemies! On ihan mukava kerrankin sanoa, että edustaja Kontula piti oikein hyvän puheenvuoron. Yhdyn sen verran tähän ajatukseen, että kyllä työmies ja työnainenkin on kopsunsa ansainnut ja ehkä sen nortinkin, jos niin haluaa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2016 vp

eikä tarvitse THL:n edustajan tulla vyötärönympärystä mittamaan. Kyllä täällä tällä hetkellä laillista on tupakoida ja on laillista vähän mässäilläkin välillä, jos niin haluaa, ja se kopsukin tosiaan ottaa. Tämä on se, mitä tässä haen, että tuntuu, että koko ajan enemmän halutaan kontrolloida sitä, mitä ihminen saa tehdä, mitä ei saa tehdä. Tämä tässä häiritsee, koska emme me siitä ole eri mieltä, että tupakka on terveydelle vaarallista. Totta kai tieteellinen todistusaineisto on siitä täysin kiistatonta, ja esimerkiksi passiivitupakointi voi tosiaan olla jopa vaarallisempaa kuin aktiivitupakointi.

Mutta se, mistä olen tosiaan eri mieltä, on se, että jos edustaja Zyskowiec joidenkin muiden kannattamana esittää, että pitäisi vielä tiukemmalle linjalle mennä kuin mitä nyt on menty, kun on tosiaan kielletty jo esimerkiksi parveketupakointi ja sähkötupakka, niin en usko, että nämä uudet tämän jälkeiset askeleet voisivat merkittävästi auttaa siihen (Välihuuto) — anteeksi, ei ole kielletty, korjataan sen verran — että todella yhä useampi luopuisi sen takia tupakasta. En jaksa uskoa siihen. Uskon, että merkitystä on valistuksella ja sillä, että ne ihmiset, jotka jo nyt eivät tupakoi, omalla esimerkillään osoittavat, että se elämä on terveellisempi ja se on mahdollista ja autetaan sitten siinä ystävää tupakasta eroon pääsemiseen, kun se on hänelle se, mitä hän haluaa. Mutta en tosiaan usko siihen, että näillä lainsäädännöllisillä rajoituksilla enää enempää tässä kysymyksessä terveyden kannalta voidaan auttaa.

17.25 Markku Rossi kesk: Herra puhemies! Myös tällainen ikään kuin huomaavainen tupakanpoltto on hyvä kyllä noteerata. Nimittäin kyllä moni ihminen katsoo, missä paikassa haluaa tupakoida ja onko siitä haittaa toisille, koska se passiivinen tupakointi, tai savun valtaan ja vaikutukseen joutuminen, on todella ihan oikeasti sekä kiusallista monelle että myös vaarallista. Tässä mielessä toivoisi kyllä, että tupakoitsijoiden keskuudessa tällaista valistunutta tupakointivalistustakin pystyttäisiin viemään ilman lainsäädäntöä eteenpäin — ihan jopa sitä myöten, minne se tupakka sitten tumpataan: tumpataanko se tuosta vain niin kuin roisisti omalle tai naapurin pihalle tai jalkakäytävälle tai muulle. En minä jaksa sitä koskaan ymmärtää, että paikkoja liataan.

Herra puhemies! Ihan tähän lopuksi vielä haluan kyllä muistuttaa siitä, että tupakkasairauksien kustannukset ovat tässä maassa arviolta noin kahden keskussairaalan koko vuotuisen kapasiteetin verran. Puhutaan siis noin 2 miljardin euron panostuksesta. Ja tässä suhteessa kyllä meidän yhteiskunnalla on sitten oltava oikeus, koska veronmaksajien rahoilla me kuitenkin joudumme nämä terveydenhuollon kulut kustantamaan, ohjata näitä asioita ja pyrkiä vaikuttamaan sekä ihmisten näkövinkkelistä että yhteiskunnan näkövinkkelistä myönteisesti.

17.27 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Rossi, oletteko te tietoinen, millaisia kustannuksia alkoholi tässä yhteiskunnassa aiheuttaa tai millaisia kustannuksia aiheuttaa passiivisuus työhyvinvoinnin hoidossa? Kumpikin tulee huomattavasti kalliimmaksi kuin tupakointi. Näihin asioihin ei kuitenkaan puututa. Me kaikki olemme varmasti yhtä mieltä siitä, että tupakointi on terveydelle vaarallista, mutta silloin, jos meillä on useita tekijöitä, jotka ovat objektiivisesti yhtä vaarallisia — saati, että jokin on vähän vaarallisempi — ja johonkin reagoidaan, toiseen ei reagoida ja nämä vielä keskittyvät selkeästi sosioekonomisten kulttuurien mukaan, niin silloin kysymys on luokkapolitiikan medikalisoimista eikä enää hyväntahtoisesta pyrkimyksestä osoittaa toisille, miten heidän pitäisi elää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2016 vp

Viime vuonna pyöri elokuvissa semmoinen roskismainos, jossa oli puhuva roskis. Minä en tiedä, kuinka moni sen näki. Aina, kun sen viereen istui joku henkilö, joka tupakoi, se alkoi solvata tätä ihmistä. Se kertoi, kuinka pahalta sinä haiset, kysyi, että kuvitteletko, että kukaan tuommoista haluaisi pussata, vaimosikaan ei varmaan tykkää sinusta. Jos täällä sanotaan, että ei kukaan varmasti halua tupakoitsijoita syyllistää, niin kyllä minä, jos olisin ollut tupakoitsija, olisin vähän loukkaantunut siitä, että minuun yhdistetään inhon, likaisuuden ja epämiellyttävyyden tendenssejä. Ja näinhän ei toimita sellaisten terveyspaheiden kohdalla, jotka ovat tyypillisiä ylemmille sosiaaliluokille. Tämä on fakta, josta löytyy aika paljon tutkimusta Suomessa tänä päivänä.

17.29 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Näiden vuosien aikana on puhuttu yksistään tästä tupakan vaarallisuudesta, ja se kyllä ihmetyttää, niin kuin edustaja Kontulakin mainitsi. En väitä vastaan, etteikö se ole vaarallista, mutta nämä rajoitukset vain aina kosketavat tätä tupakkia. Mutta jos ajatellaan, mitä alkoholi tuo tullessansa, sanotaan, että se on viisasten juoma, mutta täällä ei kyllä puhuta yhtään mitään siitä, mitä tämä valtava alkoholin kulutus tuo yhteiskunnalle: mitä se tuo ensinnäkin sille, joka sitä kuluttaa — puhutaan juoppohulluudesta, on aivosurkastumisia, maksakirroosia, haimatulehduksia ja erilaisia syöpiä — ja nämä maksavat, kun niitä hoitaa, yhteiskunnalle hirmuisen paljon. Näistä sairauksista tulee myös valtavasti poissaoloja työstä, eli jo näin yhteiskunnan kannalta nämä ovat yhtä suuria kuin nämä tupakan vaikutukset. Olisi toivottavaa, että ne, jotka oikein tästä tupakkiasiasta puhuvat, kävisivät keskustelua näistä alkoholin haitoista ja siitä, kuinka valtavat kustannukset ne tuovat yhteiskunnalle.

17.30 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä pieni tekninen muutos on herättänyt mielenkiintoisen, laajan keskustelun tupakan vaarallisuudesta. Itse muistan lapsuudesta, kuinka kodeissa oli aika tavanomaista, että tupakoitiin. Onneksi siitä on päästy eroon valistuksella ja sillä, että enää ei monissa kodeissa onneksi sillä tavalla tupakoida vaan hakeudutaan mieluummin sitten ulos tupakoimaan ja annetaan olla savutta niiden, jotka eivät tupakoi.

Pidän myös erittäin myönteisenä sitä, että aikanaan tehtiin ratkaisu siitä, että toimistoissa ei tupakoida. Muistan lapsuudesta senkin, kuinka pankin tiloissa taikka kunnantalolla vielä tupakoitiin, ja ei ole kovin kauan siitä, kun ravintola-alan työntekijät pakotettiin olemaan savussa. Nyt onneksi hekin ovat siitä vapaita, ja olen ymmärtänyt, että niin työntekijät kuin asiakkaatkin ovat aika tyytyväisiä siihen, että tupakointi hoidetaan muualla kuin siellä sisätiloissa.

Pidän myös itse myönteisenä sitä, että lapsia suojellaan passiiviselta tupakoinnilta, ja ymmärrän sen enkä ole kannattamassa, että kodeissa tupakointia kielletään. Mutta on hyvä, että tällaisissa paikoissa, missä yleisesti ollaan, tähän passiiviseen tupakointiin puututaan, ja toivottavasti kodeissakin valistuksella se saadaan vähenemään. Tämä on tärkeää ja jokaisen lapsenkin etu.

17.32 Simon Elo ps: Arvoisa puhemies! Tuossa edellisessä puheenvuorossani edustaja Haatainen ihan asiallisesti huomautti virheestä, jonka haluan tässä yhteydessä korjata. Eli tietenkään ei olla kieltämässä sähkötupakkaa, vaan siihen ja kaikkiin muihinkin tupakka-tuotteisiin tunnusomaisesti liittyvät maut tai tuoksut, ja sitten sähkötupakkaan sama osto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2016 vp

ikäraja kuin tupakalle muuten. Eli haluan tämän korjata, ettei tule kenellekään väärää tulkintaa siitä, miten tämä asia menee.

Vielä tähän, mitä edustaja Heinonen otti esille, mistä tietysti olen samaa mieltä, että ei ole syytä lähteä kaikkialta tupakointia, esimerkiksi kodeista, kieltämään: Näen vain itse, että jos puhutaan Savuton Suomi 2030:stä, mikä minun mielestäni valistusmielessä on ihan hyvä tavoite, niin jos valistuksen kautta siihen päästään tavallaan niin sanotusti vapaaehtois pohjalta, niin se on hyvä tavoite. Mutta jos siihen halutaan lainsäädännöllisesti päästä, niin minun on vaikea nähdä, miten se lopulta muuten tapahtuisi kuin siten, että käytännössä kielletään kaikista muista tiloista tupakointi paitsi siihen erityisesti suunnitelluista tiloista, joita esimerkiksi ravintoloissa on. Eli tämä on se, mitä haen, että mihin tässä lopulta halutaan lainsäädännöllisesti mennä. Näen, että sille pitäisi jotkut rajat olla.

17.33 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Sekä kulttuurisesti että lainsäädännöllisesti Suomi on menossa hyvään suuntaan sekä tämän tupakan osalta että sitten alkoholin osalta. Kummassakaan tapauksessa ne verot, mitkä peritään näissä yhteyksissä, eivät vastaa sitä yhteiskunnan kuormaa, mitä niistä syntyy. Eiköhän lainsäädännön ja lainsäätäjän pitäisi lähteä siitä ajatuksesta, että jos joku aiheuttaa haittaa toiselle, esimerkiksi terveydellistä haittaa tai sitten jotain muuta haittaa, niin siihen pitäisi jollakin tavalla puuttua. Minusta on hyvää kehitystä nyt tehty tässä.

17.33 Markku Rossi kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontula, kysyitte tuossa, että tiedänkö, mitä alkoholihaitat maksavat Suomessa yhteiskunnalle ja ehkä ihmisillekin ja laajemmaltikin katsottuna. Kyllä näistä on hyvin paljon arvioita. THL:n arviot kulkevat 2:n—3:n ja jopa paljon suurempien miljardimäärien kautta kuin mitä tupakan osalta on. Eli puhutaan todellakin sellaisista yhteiskunnan menoeristä, että meillä monet täällä käyttävät keskustelut ovat niin kuin peanuts siihen verrattuna. Ja näin ollen kyllä, totta kai, myös alkoholin terveyshaittoista pitää olla huolissaan. Sitä vartenhan Suomessa myös harjoitetaan tietyllä lailla aika tiukkaakin alkoholipolitiikkaa, vaikka se on nyt tässä laventunut matkan varrella monellakin lailla, mutta siinäkin myös vastuullisuus on mukana.

Sen takia minä toivoisin myös, että tähän tupakkatuotteiden käyttöön ja sille puolelle, kun nyt tätä lainsäädäntöä käsitellään, myös se vastuullisuus tulisi jollakin tapaa mukaan, ja se lähtee kyllä ihmisistä itsestään. Vaikea sitä on lainsäädännön kautta aina sanoa, kuinka ihmisten tulee käyttäytyä. Mutta huomaavainen ihminen ottaa huomioon myös toiset ihmiset, ja tätä minä kyllä toivon, että sitä tapahtuisi ihan kaikkien väestöpiirien joukossa. Sen takia edelleenkin minä jotenkin vierastan tätä ajatusta, että tämäntyypiset nautintoaineet — jota ne ovat tietysti kaikki, tupakka, alkoholi, varmaan huumeetkin — jollakin lailla luokitellaan vielä yhteiskunnan ehkä sosioekonomisten asioiden perusteella. Totta kai sieltä löytyy kohteita, että jotkut käyttävät jotakin enemmän ja näin edelleen, mutta ongelma on yhteinen, ja minä haluan kyllä korostaa tätä asiaa. Sen vuoksi myös tupakkalaille on ihan ymmärrettävä jatko Suomessakin, ja varmaan jatkoa tulee ministeriön ja myös vähän laajempienkin piirien toimesta.

17.35 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Olen tässä kuunnellut tätä keskustelua, joka on itse asiassa aika hyvä yleiskeskustelukin siihen, mitkä asiat oikeasti olisivat sellaisia, joita me lainsäätäjät voisimme ohjata hyvällä lainsäädännöllä. Kyllä tupa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 84/2016 vp

kan suhteen tällöinen systemaattinen verotuksen kiristäminen olisi sellainen ohjausvaikutus, jolla varmasti tupakointia myös voitaisiin vähentää.

Kuulun itse siihen ryhmään ihmisiä, joka on joutunut koko lapsuutensa kärsimään tupakansavusta. Meillä on ollut viisi ihmistä polttamassa pienessä asunnossa, mikä johti siihen, että aloitin oman tupakointini 8-vuotiaana, ja sitten 12-vuotiaana hengellisen herätyksen myötä se tupakointi sitten onneksi jäi.

Mutta kyllä tämä kehitys, mikä meillä nyt tässä on, on erittäin hyvä. Jos me aiomme päästä tänne Savuton Suomi 2030:een, niin me tarvitsemme paljon enemmän tällaisia ohjausvaikutuksia kuin sellaisia ehdottomaan kieltoon perustuvia vaikutuksia.

17.37 Maria Tolppanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kun puhutaan tupakasta ja tupakan haitallisista vaikutuksista, niin kaikkihan me tiedämme ne — myöskin me, jotka tupakoimme. Aika usea meistä varmasti haluaisi lopettaa, jollei se olisi niin addiktoiva kuin se on. Se lopettaminen ei ole mitenkään helppoa. Olin tässä juuri kymmenisen päivää Kiinassa ja voin kertoa, että siellä ei juurikaan näkynyt ihmisiä ulkona polttamassa. Toki se oli ulkona sallittua, mutta kaikkialla sisällä myös Kiinassa kielletty. Kiina haluaa vähentää myöskin tupakkaa ja sen tuomia haittavaikutuksia. Siellä oli äärimmäisen vaikea muuten löytää savukkeita. Niitä ei löytynyt ihan noin vain. Ei myyty ravintoloissa, ei myyty hotellissa. Piti löytää se sellainen kiosk, missä niitä myytiin.

Mutta jos lähdetään siitä, että pelkästään näillä veronkiristyksillä pyritään tupakkaa kitkemään pois, niin siinä on kahtalainen vaikutus: toisaalta valtio menettää tietysti verotuloja aika hyvin siinä, jos ihmiset lopettavat tupakanpolton, ja vielä enemmän siinä, kun ihmiset eivät lopeta mutta käyvät hakemassa naapurimaista ja käyttävät salakuljetettua tupakkaa. Silloin tupakan haittavaikutukset säilyvät mutta verotuloja ei tule. Tämä on taas yksi sellainen asia, missä on kaksi puolta.

Minä olin aikoinaan sitä mieltä, että missään nimessä ei pitäisi olla totalitaarista kieltoa, mutta olen muuttanut kantaani sen takia, että poikani, jolla oli siihen aikaan pari alle kymmenvuotiasta lasta, sanoi, että hänen mielestään olisi oikein hyvä asia, että näille ei koskaan myytäisi tupakkaa, ja jos se nyt jo kielletään, niin he eivät koskaan edes ala polttaa tupakkaa. Eli kyllä se on tällöinen eteenpäin ajattelu. Tässä ja nyt -katkaiseminen ei tule koskaan toimimaan, mutta jos tehdään yhdessä töitä sen eteen, että 10 vuoden tai 15 vuoden päästä Suomi on savuton, niin niihin talkoisiin olen minäkin valmis.

17.39 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Vielä lyhyesti. Kyllähän asia on niin, että sekä alkoholin että tupakan käyttämisen tässä maassa kokonaan loppumisen kansantaloudellinen merkitys olisi vain positiivinen, siis vain positiivinen se yhtälö.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 125/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.